No. 171. 1835.

BREDASCHE Staat-, Letterkundig- Nieuws- COURANT, en Wetenschappelijk Blad.

Dingsdag 21 Julij.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT.

Brux. — De prins van Leiningen, die vorst *Leopold* naar Antwerpen vergezeld heeft, is reeds naar Duitschland vertrokken.

— De Messager de Gand geeft de verzekering dat het fransch ministerie tevreden is de ontsnapping der gevangenen van St. Pelagie, aan het belgisch bewind het *bevel* gezonden heeft, al degenen die van de uitkomenden op het belgisch grondgebied mogten vluchten, te arresteren en aan de fransche autoriteiten uit te leveren. [illegible] en gezinsbetrekkingen der ontvluchten waren daarbij gevoegd [illegible] directeur van politie te Brussel, *François*, [illegible] en reeds te Gent ontvangen. Het genoemde blad voegt [illegible] de volgende aanmerkingen bij: » Zoo wordt de wet op de vreemdelingen, eene anti-liberale wet zooals er nimmer een bestond, maar die nogtans de staatkundige vlugtelingen voor de uitlevering vrijwaarde, in België geschonden, op een van den heer *Gisquet* te Parijs uitgegaan bevel. Een nieuw en deugdelijk bewijs van de onafhankelijkheid welke de revolutie gegeven heeft aan het gelukkige en roemrijke België, waar de wetten van geen kracht meer zijn, zoodra de vreemdeling beveelt dat men dezelve in zijn belang schende: nieuwe en onherstelbare schande, waarmede een ministerie wordt gebrandmerkt, dat met verachting van het regt der volken, der natuur en der vastgestelde wetten, zich bereidwillig tot de gedaante en tot de in 't donker woelende cipier van een ander gouvernement maakt."

— Te Antwerpen waren heden (18 *Julij*) genoteerd: Belg. 100½; O. Metall. 102⅞; Sp. *Guebhard* 41; Perpet. 40¾; Cortes 36⅝; Port. 22; Id. Coupons 22; Uitgest. 17½; Nap. rent. 92; Sicil. 93⅝; Rom. L. 100; Id. te Antw. 97⅝; Braz. 85⅞.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 16den Julij.

De buitengewone deliberatien in de raadkamer, heeft, eindelijk het hof der pairs gisteren middag ten half vijf uren zitting genomen, en werd door den voorzitter een arrest uitgesproken, waarbij het hof, regtdoende op de conclusien van het openbaar ministerie, en overwegende, dat de beklaagden die in den opstand te Lyon zijn betrokken, alle zonder onderscheid zijn gecontfronteerd met de getuigen die te hunnen laste zijn gehoord en dus in de gelegenheid zijn gesteld hunne beklagten daartegen in te brengen; dat bijgevolg de procureur-generaal te zijn rekwisitoir kan worden gehoord, zonderdat de beklaagden, ofschoon daarbij niet tegenwoordig, eenige schade kunnen lijden en zij door de betekening van gemeld rekwisitoir ook het regt en de gelegenheid behouden om alsnog hunne verdediging voor te dragen; gelast, dat de procureur-generaal, na alvorens den tegenstand der beschuldigden, die bij voortduring sich met geweld tegen de uitvoering der wet verzetten, te hebben geconstateerd, in hunne afwezigheid in zijn rekwisitoir zal worden gehoord, en dit stuk aan ieder hunner zal worden betekend; dat voorts van dien tegenstand, indien dezelve op nieuw plaats had, proces-verbaal zal worden opgemaakt, en bij het begin van elke zitting voorgelezen; dat wanneer de aanwezige beklaagden of hunne verdedigers zullen zijn gehoord, de afwezige tot hetzelfde einde voor het hof zullen worden gevoerd; en dat eindelijk, indien de laatsten ook dan weigeren te gehoorzamen, en hunnen tegenstand tot zulke uitersten drijven, als waartoe zij reeds zijn gekomen, er andermaal proces-verbaal zal worden opgemaakt en bij het hof [illegible] ten einde aldaar tot het vonnis over te gaan.

Na de uitspraak van dit arrest zijn er nog eenige getuigen gehoord, die bij de vorige zittingen niet waren opgekomen, en hebben twee der beklaagden, die tot nu toe aan de debatten geen deel hebben genomen, verklaard dat zij zich zouden verdedigen.

In de zitting van heden, waarbij 42 beklaagden tegenwoordig waren, heeft de procureur-generaal het woord gevoerd.

— Het blijkt niet dat de politie nog eenige der voortvlugtigen in hechtenis geworden. De beklaagden, die in St. Pelagie zijn achtergebleven, geven in de dagbladen te kennen, dat zij de ontvluchtigde hoogst nadeelig beschouwen voor de republikeinsche zaak, die zij meenen te vertegenwoordigen, en uit dien hoofde hunne medegenooten niet zijn gevolgd.

— Het *Journal de Paris* deelt eene telegrafische depesche mede, volgens welke er den 13den andermaal 250 Engelsche vrijwilligers te St. Sebastiaan zijn ontscheept. Den 8sten, dus luidt hetzelfde bericht, heeft de stedelijke militie zeven hollandsche hoofd-officieren gevangen genomen, die juist nu wel waren gestapt om zich bij den *Carlos* te voegen.

— Het ministerieel dagblad bevat nog eenige bijzonderheden omtrent een gevecht, dat in de eerste dagen dezer maand in de [illegible] van Mollo, een klein plaatsje op de uiterste grenzen van het departement der oostelijke Pyreneën, zoude geleverd zijn, en wel ten nadeele der karlisten geweest. Het blijkt dat zich alzoo [illegible] had gewaand, die ten oogmerk had in Catalonien door te dringen. De markies *de la Torre*, die zich aan hun hoofd bevond, werd den 7den gevangen genomen en onmiddelijk gefusilleerd; vier andere bevelhebbers werden al strijdende gedood en hunne manschappen in alle rigtingen vervolgd.

De gewone berigten van de grenzen melden niets belangrijks, dan dat don *Carlos* zich den 7den nog te Morgoya bevond, en het leger der Koningin, onder *Cordova*, *Latre*, *Espartero* en *Gurrea* de karlisten vervolgde.

— Uit Madrid schrijft men van den 8sten, dat de koningin-regentes dien dag van Aranjuez in de hoofdstad is teruggekeerd. Men wilde dat de generaal *Saarsfield*, uithoofde van ongesteldheid, het opperbevel over het Noorderleger had geweigerd. De generaal *de Mirasol*, die Bilbao verdedigde, is tot generaal-majoor bevorderd. Den 6den heeft men aan de stedelijke militie in de hoofdstad de vaandels uitgereikt, die in het jaar 1820 door de Madridsche vrijwilligers zijn gevoerd. Daarentegen zijn den volgenden dag de vaandels der zoogenoemde koninklijke vrijwilligers op hoogen last verbrand.

— De fondsen waren heden (16 *Julij*) genoteerd: 5 pCt. kont. 108,85; op tijd 108,90; 3 pCt. kont. 78,95; op tijd 79; Nap. renten kont. en op tijd 97,10; Sp. Perpet. 41⅞; 5 pCt. 26⅞; Cortes 39½; Id. Coupons 21; Uitgest. 16⅞.

NEDERLANDEN.

's GRAVENHAGE, den 20sten Julij.

De sedert eenige maanden alhier in bezetting liggende twee bataillons der 14de Afdeeling, zullen in den loop dezer week onze vesting, om in den omtrek van Tilburg en Bilthovenaldaar kantonnementen te betrekken, zullende dezelve alsdan door drie andere bataillons uit het kamp van Reijen, dat thans door de troepen der eerste divisie betrokken wordt, vervangen worden.

— Uit 's Hage meldt men van gisteren:

» Z. K. H. de Prins *van Oranje*, vergezeld van Hoogstdezelfs tweeden zoon, Z. K. H. Prins *Alexander*, is gisteren avond alhier aangekomen.

» Heden is er dîner ten hove, waarbij tegenwoordig zijn Z. M. de Koning van Wurtemberg en Hoogstdezelfs dochters, de zich alhier bevindende leden van het koninklijk geslacht, en onderscheidene andere aanzienlijke personen.

» Met genoegen vernemt men dat de toestand van Zijne Excellentie den minister van binnenlandsche zaken, die zich sedert eenigen tijd in Zeeland ongesteld bevindt, aanmerkelijk verbeterd, en met hoop bleeft, dat Z. Exc. het bestuur over zijn departement weldra weder aanvaarden zal.

» Laatstleden woensdag heeft Z. M. de Koning van Wurtemberg, met Hoogstdezelfs dochters en gevolg, de stad Leiden met een bezoek vereerd, en als het merkwaardige aldaar bezigtigd.

» De voorstelling in den Franschen schouwburg is gisteren avond met de tegenwoordigheid van Z. M. den koning van Wurtemberg vereerd geworden. Men voerde er ten tooneele *Le Chalet* en *Rien est folie*. Het laatste stuk werd door den heer *Duvernoy*, directeur van den schouwburg, en zijne echtgenoote, met zoo veel gevoel gespeeld, dat het publiek eerstgemelden terugriep, als het ware om hem eene zich waardig gemaakte eer toe te kennen. Zelfs werd er een rozenkrans naar het tooneel geworpen, welken een der tooneelspelers op het hoofd van den directeur plaatste, tot groot genoegen van alle aanwezigen."

— Uit Amsterdam schrijft men van gisteren:

» Van omstreeks 7 ure tot middernacht hebben ll. zaterdag onderscheiden elkander bij tusschenposen opvolgende, uit het zuiden komende, onweders boven Amsterdam en deszelfs omstreken gewoed. In de stad zelve is geene schade aangerigt, doch op eenen korten afstand van dezelve, aan den Sloterweg, is tegen 9 ure des [illegible] bliksem geslagen op eene aan het Wallen-Westzijde van die weg behoorende hoerderij, welke geheel, met een hooi [illegible] berg is afgebrand. Drie voorbijgangers, die gelukkelijk [illegible]

dere mate door den slag getroffen werden, vielen bewusteloos ter neder; eenigen tijd daarna tot zich zelven gekomen, zagen zij het voor hen liggende gebouw in den brand en gaven de gerust te bedde liggende bewoners hiervan kennis. Persoonlijke ongelukken hebben niet plaats gehad; ook zijn er geene beesten verongelukt.

» Van de bewerkers der jongste ongeregeldheden te Amsterdam zijn al wederom eenige personen in bewaring genomen, en onder deze de persoon van *V. Bildhof* eigenaar van den wegens wanbetaling der belasting in beslag genomen inboedel. Er zijn thans in het geheel een totaal [illegible] personen gearresteerd."

— Uit Elburg schrijft men van 17 dezer:

» Gisteren avond omstreeks tien ure ontstond er, door het broeijen van het hooi, brand op eene boeren-hofstede nabij het twee uren van hier gelegen dorp Nunspeet. Daar de bewoners in hunnen eersten slaap waren, en de brand spoedig zeer hevig werd, hebben zij niets dan hun leven kunnen redden, en is al hun huisraad, benevens alle hunne bouwgereedschappen, met 14 runderen en drie paarden, eene prooi der vlammen geworden."

— In de Groninger Courant van den 17den Julij vindt men een uittreksel van het verslag der gedeputeerde Staten aan de provinciale Staten van dat gewest, in derzelver vergadering van den 7den dezer medegedeeld. Het blijkt daaruit dat de toestand van den landbouw, den handel en de scheepvaart in dit gewest gedurende het afgeloopen jaar niet zeer gunstig is geweest, als hebbende alle met gedurige tegenspoeden te worstelen gehad. Ten aanzien van den landbouw wordt daarin gezegd, dat de oogst van het verleden jaar over het geheel genomen niet aan de verwachting heeft beantwoord, hetwelk, gevoegd bij de dikwijls lage hijzen, als den groote sprong meest werden waargenomen. Ook de handel had in 1834 weinig gunstige resultaten opgeleverd. Menige speculant was te leur gesteld, de handelaar voor eigen rekening had, voornamelijk ter oorzake der bijna overal heerschende verbodswetten, zijne ondernemingen moeten staken, de en vrachtvaart op de Oostzee had uithoofde de menigte van schepen dagelijks gene voordeelen opgeleverd. De hevige najaarsstormen hadden de aanzienlijke Groningsche koopvaardij-vaart op eene allerongelukkigste wijze getroffen; niet minder toch dan 28 schepen waren verongelukt, waaronder een deel die met man en muis vergaan waren. » Met de betaling der grondbelasting" aldus vervolgt het *verslag* » stond het bij het einde des vorigen jaars in sommige gemeenten, welke door de rampzaligen van het laatste aanzienlijk verlegen waren, zeer ongunstig, en de achterstand der provincie was daardoor buitengewoon groot. Toen echter in een paar gemeenten bij het onvermogen van sommigen de mewik van velen zich voegde, zoodanig, dat de invordering door de gewone middelen werd verhinderd en onmogelijk gemaakt, was het onvermijdelijk, de gewapende magt te gebruiken, om het gezag der wetten te handhaven en den loop der administratie niet te laten stremmen; hetwelk dan ook met goed gevolg is geschied. Na dien tijd heeft meer en meer bij de belastingpligtigen de overtuiging veld gewonnen, dat wanneer eene belasting eenmaal bij de wet is vastgesteld, er geene discussie over, veel min tegenstand aan den inhoud dier wet kan of mag plaats hebben, maar dat in eene welgeordende maatschappij gehoorzaamheid aan de wet de eerste pligt der ingezetenen uitmaakt; en men mag met vertrouwen verwachten, dat zoowel het beter inzien dezer zaak, als de bepalingen omtrent het niet verder toepassen van het kadaster, welke wij in ons verslag des vorigen jaars reeds als hoogst wenschelijk voordroegen, en in dit jaar 1835 in werking gebragt zijn, gepaard met de tevens bepaalde vermindering van opcenten op de grondlasten, van zulk een' gunstigen invloed op de ingezetenen dezer provincie zullen zijn, dat dergelijke omstandigheden, als zich in de maand Januarij ll. in het arrondissement Winschoten hebben opgedaan, niet weder zullen voorkomen."

— Naar men vernoemt zal te 's Hage weldra worden uitgegeven een werk, dat de belangstelling van het publiek ongetwijfeld trekken zal; het is namelijk het proces van *Constant Polani*, waarvan de heer Mr. *P. N. Arntzenius*, commies-griffier bij het hooggerechtshof, al de bijzonderheden en stukken verzameld heeft, uitmakende te zamen een dik boekdeel in 8° van meer dan 600 pagina's. In het *Journal de la Haye* leest men omtrent de uitgave van dit werk het volgende: De betrekking, welke de verzamelaar bekleedt, hebben hem in staat gesteld tot het bekomen van een groot aantal bijzonderheden en authentieke stukken, die nog meerder licht verspreiden moeten over dit regtsgeding, te regt vermaard, zoowel uit hoofde de voorwerpen van den diefstal (de diamanten van H. K. K. H. de Prinses *van Oranje*) als ter zake van den hoogen rang der bestolene partij. Het spijt ons nog geen verslag van dit werk des heeren *Arntzenius* te kunnen geven, hetwelk ontwijfelbaar al het onbegrijpelijke en vreemde van dezen vermetelen diefstal in het volle licht zal stellen. In allen gevalle en naar hetgeen wij van dit werk reeds vernomen hebben, kunnen wij hetzelve gerust aan de algemeene aandacht zoo hier te lande als bij den vreemde aanbevelen. Ook heeft regt heeft, zoowel als de staatkunde, de wetenschappen en letteren hare geschiedenis, en wij geloven dat het werk van den heer *Arntzenius* uit dit oogpunt een' onderscheiden den rang in de jaarboeken van het regt bekleeden moet."

— Ook H. H. de vorstin Weduwe *Wilhelmina-Friks*, geboren Vorstin *van Nassau*, heeft den heer *Groen van Prinsterer* een' kostbaren ring toegezonden, ter betoning Harer erkentelijkheid voor het verzoek tot het werk: *Archives de la maison d'Orange Nassau*.

— De Belgische bladen melden het overlijden van de Grafin *van Merode*, echtgenoote van den gouverneur van Mentz en zuster van wijlen *Leopold*.

— De baron *von Vechtritz*, Pruissisch legatie-secretaris, heeft den baron de *Stockelberg* te Brussel, als zaakgelastigde, *ad interim*, vervangen.

— Het Luxemburgsche dagblad meldt, dat de heer *Stifft*, geheim referendaris van den koning-grootheertog voor de zaken van Luxemburg, den 15den dezer van daar naar 's Hage vertrokken is.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 17den Julij.

Het publiek ministerie heeft gisteren en heden voor het hof der pairs de beschuldiging tegen de Lijonsche beklaagden ontwikkeld. De heer *Martin du Nord* begon met den nadeeligen invloed te bewijzen, dien de staatkundige genootschappen op de maatschappij der mutuellisten en andere vereenigingen van werklieden hebben uitgeoefend, bewerende dat het alleen door dezen invloed was, dat men eerst tot eene zamenspanning en eindelijk tot openbaar gewelt de toevlugt had genomen. De advokaten generaal *Chegaray* en *Tournelle* houden zich met de ontwikkeling der datiteiten, die men ten laste van ieder der beklaagden vermeent te hebben bewezen.

— Men verspreidt het gerucht dat er dezen morgen eene poging is gedaan om den Koning te Neuilly te vermoorden, immers dat men een van het hoofd tot de voeten gewapend man in hechtenis heeft genomen, terwijl hij trachtte in het park van dit slot door te dringen.

— De Madridsche dagbladen van den 8sten dezer deelen een koninglijk dekreet mede, dat van den 4den te Aranjuez is gedagteekend, en waarbij de orde der Jesuiten door de geheele spaansche monarchie ten eeuwigen dage wordt afgeschaft. De personen die tot deze orde behooren zullen zich voortaan niet mogen vereenigen, maar afzonderlijk in zoodanige plaatsen wonen, als hun door het gouvernement zullen zijn aangewezen. — De eigendommen, goederen en inkomsten zijn ten behoeve van het land verbeurd, en zullen, met uitzondering van de godsdienstige gebouwen en voorwerpen van kunst, strekken om de openbare schuld af te lossen, of hare interessen te voldoen, behoudens dat aan ieder der leden van de orde eene dagelijksche uitkeering zal geschieden van drie of vijf realen, tot zij op eene andere wijs geborgen zijn.

— Men leest in het *Journal de Paris*:

» Het schijnt gewis dat er den 8sten tusschen Ordoña en Vitoria een vrij ernstig gevecht is geleverd, waarvan de uitslag nog niet bekend is; men vermoedt dat de Christinos de overwinning hebben behaald, omdat de Carlisten hunne magt bij Estella hebben zamengetrokken, waar zich *Eraso* met eenig geschut bevond.

» De zendelingen van don *Carlos* geven zich veel moeite om in de provincien nieuwe ligtingen te doen.

» Puente de la Reyna wordt nog steeds belegerd."

Hierbij voegt het *Journal des Débats*:

» Briefen uit Bajonne van den 11den vermelden dat de generaal *Valdes*, na vijf maalen gelaten te zijn, te Miranda de Ebro is overleden.

» Ter beurze heeft zich het gerucht verspreid dat *Quesada*, die onlangs door de Koningin-Regentes tot opperbevelhebber van het Noorderleger werd benoemd, zich met zijnen staf naar het hoofdkwartier van don *Carlos* had begeven, om dezen te erkennen.

» Men wilde nog dat een gedeelte van het leger der Carlisten, bestaande uit zes bataillons infanterie en vier [illegible] den Ebro was overgetrokken en in Castilien hunne [illegible] dirigeren en met open armen was ontvangen. Volgens dit bericht zoude die vereeniging zich slechts minder hebben gemaakt van een district van Oud-Castilien, dat aan deze zijde van den Ebro ligt.

» Door de *Gazette de France* vernemen wij dat alle deze berigten den 10de te Lumbardi, door de junta van Navarre zijn bekend gemaakt, welligt om denkbeeld der Carlisten, die door den [illegible] van *Zumala Carreguy* is ter hulde gebragt, weder op te beuren.

» Het *Bulletin van Navarre*, het officiel dagblad dat door de partij van don *Carlos* wordt uitgegeven, bevat een dekreet, waarbij gelast wordt, dat de bepalingen tusschen *Valdez* en *Zumala Carraguy* vastgesteld, niet zullen worden in acht genomen, ten aanzien van de vreemdelingen die in dienst der [illegible] de Carlisten in handen mogten vallen."

Men schrijft nog uit Bayonne dat het laatstgemeld decreet den 10den dezer aldaar officieel aan den engelschen consul is medegedeeld. Men wilde dat de Britsche hulptroepen zich te St. Sebastiaan geheel zouden vereenigen, alvorens iets tegen don *Carlos* te ondernemen.

— Heden den 17den Julij waren genoteerd: 5 pCt. kont. en op tijd 108,95; 3 pCt. kont. 78,90; op tijd 79,05; Nap. rentes kont. 97,15; op tijd 97,20; Sp. perpet. 41; 3 pCt. 26¾; Cortes 39¼; Id. Coupons 21; Uitgest. 16⅝.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 17den Julij.

De Waterlansche dagbladen behelzen thans het Keizerlijk besluit van 12 Junij jl. betrekkelijk de nieuwe geldleening van 150 millioen guldens, voor het Koningrijk Polen, waarvan reeds vroeger het plan is medegedeeld geworden. In dat besluit vindt men ook de bepalingen, dat de Poolsche bank belast is met de aflossing dezer leening, en dat de inkomsten van den zout- en tabaks-verkoop, alsmede van de loterij, voor de geregelde afdoening derzelve verbonden zijn.

— Op den 11den dezer is door twee leden uit de badensche stendenkamer het adres betrekkelijk de toltoetreding aan den grootherzog overgegeven. Men meende dat op den 18den de uitwisseling der traktaten, waartoe de pruissische gezant *von Otterstadt* bereids de volmagt gekregen had, plaats hebben zou. In het badener regeringsblad van den 13den vindt men reeds een besluit van den grootherzog, waarbij de invoering van de bepalingen van het tolverbond verbindend worden gemaakt, terstond na de uitwisseling der overeenkomsten.

— Uit Bern schrijft men van den 9den, dat de betrekkingen tusschen de vreemde gezanten en het eedgenootschap thans weêr op een zeer vriendschappelijken voet schenen te staan. Intusschen was de revolutionnaire taal van een nieuw blad, *Het jonge Zwitserland*, dat door Italiaansche vluchtelingen in vereeniging met eenige Zwitsers geschreven werd, het misnoegen der gezanten opgewekt hebben, en zouden zij derhalve bij den bondspresident klagten hebben ingebragt, die beloofd had te zullen bewerken, dat het bewuste blad ophield te bestaan.

De kerkelijke geschillen duren in Zwitserland voort; intusschen is de nieuw benoemde bisschop van Chur en St. Gall, in weerwil van de daartegen door Bünden en St. Gall ingebragte protestatien, den 5den Julij, door den pausselijken nuntius gewijd geworden.

De hertog *van Orleans* is den 6den van Bern te Chur aangekomen; hij was over den St. Gothard naar Bünden gegaan.

— Van de Turksche grenzen wordt van 24 Junij gemeld, dat volgens berigten uit Moldavie van den 19den, de strijd tusschen den Pacha en de ingezetenen van Schkiari een einde had genomen, en dat er eene schikking tusschen de beide partijen tot stand gebragt was.

— Te Weenen waren den 11den dezer genoteerd: 5 pCt. Metall. 102⅝; 4 pCt. [illegible]

ENGELAND.

LONDEN, den 18den Julij.

In het hoogerhuis heeft men den 14den dezer beraadslaagd over het ontwerp van wet, strekkende om de tot nu toe aan de studenten te Oxford opgelegde verpligting, om de geloofsartikelen der gevestigde kerk te onderteekenen, af te schaffen. Onderscheidene bisschoppen en de hertog *van Wellington* hebben dit voorstel in het belang der gevestigde kerk krachtig bestreden, en de tweede lezing der wet is ten slotte met 183 tegen 57 stemmen verworpen.

— De Nederlandsche, Belgische en Spaansche gezanten hebben gisteren met lord *Palmerston* eene conferentie gehad.

— Aanstaanden dingsdag zal er andermaal een transport vrijwilligers naar Spanje vertrekken.

— De ministeriele *Globe* uitkent ten stelligste, dat lord *Ponsomby* te Konstantinopel eenen firman zoude gevraagd hebben, om den Engelschen gezant aan het Perzische hof naar Trebisonde met een oorlogsvaartuig te mogen overbrengen. Intusschen verzekert men dat het stoomschip *de Pluto*, vroeger ten oorlog toegerust, thans tot een jagt zal worden ingerigt, en als zoodanig den heer [illegible] naar zijne bestemming voeren zal.

— Op verschillende plaatsen in Ierland hebben de aldaar gevestigde Oranje-leden of genootschappen van heethoofdige Protestanten, den 12den Julij, den verjaardag van den veldslag van de Boyne (door *Willem III* in 1690 geleverd), zoals vroeger reeds gemeld is, door omgangen en andere vreugdebetoogen willen vieren. Daardoor is sommige Katholijke bevolking, die op dien dag reeds dikwijls overgevoel is gewoest, in het harnas gejaagd, en er zijn hier en daar stuivige botsingen tusschen de beide partijen ontstaan. Te Belfast heeft de overheid de oproer-acte laten lezen, en toen dit niet baatte, door de militaire magt ophet volk laten vuren. Eene jonge vrouw is daarbij doodgeschoten, en verscheidene andere personen zijn gekwetst geraakt.

— Den 15den dezer is te Lissabon de verkoop van nationale eigendommen, ten behoeve van den Staat, begonnen, welke tot vermeerdering de waarde gekocht zijn. Lissabon was rustig, doch de openbare meening niet ten voordeele van het bestuur gestemd. Men sprak van 15 tot 20 pCt. verhooging op den invoer van Britsche en Braziliaansche goederen.

— Een brief van Guinea of de Goddkust van den 7den April jl., behelst bijzonderheden wegens een niet onbelangrijk voordeel, door onze troepen, ondersteund door de Nederlanders en Denen, op de oproerige inboorlingen behaald. Het slot van dien brief luidt aldus: "Het gedrag der Nederlandsche overheden te Del Mina verdient eene vereerende vermelding; met ter zijdestelling van allen geest van naijver uit handels- of nationale inzigten, en alleen de zaak der menschheid en het algemeen heil op het oog houdende, hebben zij welmeenend de onderneming van sir *Maclean* (den Engelschen gouverneur) in zijne welberaden onderneming ondersteund. Inderdaad zijn de weldaden, welke uit deze gelukkig geslaagde pogingen voor inboorlingen en Europeanen beide, zullen voortvloeijen, onberekenbaar."

— De 3 pCt. gec. stonden gisteren 90¼; Ned. 2½ pCt. 54⅝; 5 pCt. 101¼; Spanje 48¼; Portugal 88½.

LETTERKUNDE DER NEGENTIENDE EEUW.

DUITSCHLAND: *door* O. L. B. WOLFF. L. L. D. *Hoogleeraar in de nieuwere Letterkunde aan de Universiteit te Jena.*

(Vervolg van No. 967.)

DICHTERS EN ANDERE LETTERKUNDIGEN.

BRENTANO.

CLEMENS BRENTANO, de Castor of Pollux van VON ARNIM, werd in 1777 te Frankfort aan den Mein geboren. Hij studeerde te Jena, en woonde beurtelings in die stad, in zijne geboorteplaats, en te Berlijn, Weenen, en Heidelberg. Hij huwde in 1805 de dichteres MEREAU, na hare echtscheiding van haren eersten man; maar hunne vereeniging duurde niet lang; want zij stierf het volgende jaar in het kinderbed. Ontevreden met zichzelven en met de wereld, begaf hij zich in 1818 in het klooster van Dulmen, en ging, na andere zwerftogten, naar Rome, waar hij, in 1822, een werkzaam lid der Propaganda werd. Hij keerde in later tijd naar Frankfort weder, alwaar hij in volslagene afzondering leeft. Zijne eerste proeven verschenen onder den naam van *Maria*, en trokken de opmerkzaamheid der letterkundige wereld tot zich, bijzonder zijn roman *Godwin, oder das steinerne Bild der Mutter*. Dit is, inderdaad, een oorspronkelijk werk, in meer dan een opzigt; in het eerste deel verhaalt de dichteres, MARIA, het leven van den held; en in het tweede verhaalt de held, GODWIN, het leven en den dood der dichteres MARIA. Het bevat schoone tafereelen, en eenige uitmuntende zangen, en het geheel is vol dichterlijk leven; maar de schrijver mist klaarheid en gevoelt zich onder den invloed der romantische school, waartoe hij behoort, onbekwaam, om de verschillende tegengestelde elementen van eene rijke maar onontwikkelde wereld met elkander in harmonie te brengen. Het was hetzelfde met zijne daarop volgende werken, bijzonder de dramatische, *Die lustigen Musikanten*, *Ponce de Leon*, een tooneelspel, en andere. Zij zijn niet zonder vuur, geest en luim; maar de schrijver kan niet goed van zichzelven en van zijne verwarring afkomen, en hierdoor verveelt hij den lezer zonder dien te vermoeien. Zijn *Der Philister vor, in und nach der Geschichte* (1) is vol levendigheid en vermakelijke luim; het verscheen in 1811, maar is, indien ik mij niet vergis, verboden geworden, en is nu ongemeen zeldzaam. BRENTANO beantwoordde noch dan de verwachtingen, welke hij bij zijne eerste verschijning opwekte; en zelfs zijn beste drama, *Die Gründung Prags*, ofschoon merkwaardig wegens eenige fraaije en hoogst dichterlijke tooneelen, is evenzeer een blijk van den wankelbaren staat zijns gemoeds, als al zijne andere gedichten. Onder zijne kleine vertellingen worden er eenige van groote verdiensten, vol natuur en waarheid gevonden, bijzonder *Die Geschichte vom braven Caspert und der schönen Nauneri*. Men moet het betreuren, dat zulk een uitstekend en oorspronkelijk man zulk eenen verkeerden weg insloeg; want hij verdient den oprechtsten dank onzes volks, wegens de moeite, welke hij nam in het verzamelen der liederen van den *Wunderhorn*; alsmede voor het doen herleven van eene zeer fraaije Oud-Duitsche vertelling, *Der Goldfaden*, oorspronkelijk geschreven door GEORGE WICKRAM, en wegens andere dergelijke vaderlandlievende pogingen.

Dit waren de voornaamste leidslieden en zuilen der romantische school; derzelver andere aanhangers zijn nu bijna vergeten, of voor het grootste gedeelte niet noemenswaardig. Men zal gemakkelijk willen gelooven, dat zij hardnekkige tegenstrevers vonden; en zulks des te meer, daar zij hunnen vijanden geene [illegible], en hen met onverbiddelijke gestrengheid aanvielen. De oude Voss was hunne oprechtste en edelste [illegible]. Korserlijk hunne geestigste maar niet hunne kalmste tegenpartij. Dan het goede gedeelte van hun grondbeginsel behield de overhand, zooals altijd het geval is, en opende, zooals steeds, een nieuw en schoon veld van Duitsche eigenaardigheid; want de ware dichters vinden gemeld worden, meer of min tot de romantische schoel te behooren. Alvorens ik mij echter tot hen wende, moeten wij eenen blik werpen op den staat van Duitschland op het einde van het eerste tijdperk der regering van het Romanticismus, ten einde den lezer eenen leidraad te geven, waarmede hij meer dan een onderdeel van het latere [illegible] kan verklaren.

(1) Het woord *Philister* speelt eene groote rol in de studentikoze of jonge akademische vriendenwereld, het beteekent leder, die geen student is, behalve hunne hoogleeraars, en van daar is het een epithetum geworden voor een prozaïsch, wereldsch en axeregtsch mensch. Het is afgeleid van het slechte Latijnsche woord *philistarii* (het Fransche *bélître*), en niet van de Philistijnen uit den bijbel, gelijk sommige personen veronderstellen. Een aardig lied van LANGBEIN, hetwelk begint *Weist du was ein Philister heisst* (weet gij wat men Philister noemt) schildert den man naar het leven: BRENTANO's satire is meer algemeen.

De dwingelandij van NAPOLEON drukte zwaar op mijn arm vaderland, en bedreigde het met de geheele uitdooving van deszelfs nationale geest. Diep werd het ook gevoeld, en er werd in het geheim eene partij gevormd tegen den overweldiger en zijnen minister. Onze geleerden waren niet de laatste, die er zich bijvoegden, want de Duitsche Muzen, te trotsch om den vreemden veroveraar te bezingen, droegen zijne ketens met veront-waardigde stilzwijgendheid. Zij waren stom, maar zij hoopten hunnen voorrond, tegen betere tijden, op. Eindelijk werd het teeken voor de vrijheid gegeven; het roemrijk oogenblik kwam, en eene algemeene geest-drift vervulde ieders hart. Elke magt werd vereenigd tot hetzelfde heilige doel; alle tweedragt verdween; en de grond waaruit de dichtkunst op dien tijd ontsprong, was de rijkste en waardigste van alle gronden, want de zaden van elk edel gevoel van menschlievendheid, geloof en liefde, was in gewijde aarde gezaaid, en de plant schoot op als een edel gewas, gevoed door het bloed, dat vrolijk voor de zaak der vrijheid gestort was. Alle klassen verbonden hart en hand; vorsten en onderdanen waren slechts een, – een volk – een Duitschland; onze dichters hanteerden beide, een zwaard van ijzer en het wapen van den zang. De worsteling eindigde roemrijk; de geestdrift was duurzaam bij menig een, want zij was edel gegrond; maar het misnoegen begon al te spoedig te ontkiemen in de har-ten des volks. Toen men de aristocratie nogmaals het hoofd zag verhef-fen, verspreidde zich een gevoel, dat de zonen der burgers alleen hun leven opgeofferd hadden, en hun dierbaar bloed hadden gestort, om voor de zonen van den adel die voorregten weder te koopen, welke NAPO-LEON vergruisd had, zich als een heimelijk vergif onder de menigte. De dingen waren geheel zoo slecht niet als het volk geloofde; want het was de Keizer van Frankrijk niet, maar het rad des tijds; dat eigenlijk de voorregten van het leenstelsel had met voeten getrapt. Het waren afzon-derlijke gevallen van onregtvaardigheid, en eene volslagene verwaarloozing van de regten en verdiensten van burgers, en nog meer te leur gestelde hoop en verwachting, die tot puntmiddelen deden verzinnen en geboren worden, wier strekking was, om de orde der dingen, zelfs met geweld des noods, om te kee-ren. Vele jonge lieden, die in den heiligen oorlog gestreden hadden, waren naar de hooge scholen teruggekeerd, en hadden hunne vaderlandsliefde in al hare jeugdige kracht mede terug gebragt. Ontevreden over de gevolgen van hunne opoffering voor de zaak huns lands, gevoelden zij zich sterk genoeg, om door hun woord te doen, wat zij verlangden en vroegen, te bekomen. De hoogenoemde *demagogische Umtriebe* (demagogische zamenzweringen) wer-den gevormd, en eene hevige reactie was het onvermijdelijke gevolg van dezelver instelling. KOTZEBUE viel door de hand van eenen dweependen jongeling, die een dezer jeugdige patriotten was, en er begon eene ge-strenge vervolging, welke onlangs voor de derde maal hernieuwd is; dewijl er voor de derde maal, door den geest des tijds en de gebeurtenissen der *drie dagen* gekeesterd, zulke zamenzweringen gesmeed werden. De krijg der denkbeelden begon, zoodra de krijg tegen den overwelliger had opgehouden, en geheel Duitschland was in twee deelen verdeeld, het aristocratische en liberale gedeelte. Ik moet het herhalen, dat in het algemeen denkbeel den en streven, en niet personen, elkander bevoorlogen; want zelfs de edelste en getrouwste *liberalen* verlangen eene rustige, maar zekere hervorming, geene omwenteling; en gewis zullen, vroeg of laat, beide partijen, door rede en billijkheid geleid, elkander te halverwege ter verzoening te gemoet komen! Doch deze tijd, die zoo vurig verlangd moet worden, is nog niet geko-men, en misschien moet er nog menig bitter en melancholisch jaar ver-hoopen; alvorens het ons zijde zal mogen aanbreken. De worsteling is nog aan den gang, en oefent alzoo haren invloed op de dichtkunst, tot haar groot nadeel, uit; want onze staatkundigen maken van haat als van hun wapen gebruik, en eene groote menigte liedrichten, welke in de laatste jaren het licht zagen, hebben eene staatkundige strekking. Het is des dichters roeping niet den partijhaat aan te zetten, zoo lang de heilige zaak der menschheid door denzelven niet in gevaar gebragt wordt. LUCANUS bezong den Pharsalischen veldslag toen de burgeroorlog, welke er aanleiding toe gegeven had, geëindigd was, en de geschiedenis heeft haar vonnis gestre-ken over de verdiensten dier gebeurtenis.

Ter EFFECTEN-SOCIETEIT te *Amsterdam* van Zondag 19 Julij zijn de verhandelde fondsen tot de volgende prijzen omgezet:

Werkel. Schuld 2½ pCt. 55¾; Kansbill. *f* 24 15/16; ⅜; Cortes 36⅝, ¾, ⅞; ditto Coup. 22¼, 22, 21⅞, 22⅛.

Heden avond ruim 9 uur, overleed na eene kortstondige ziekte, tot onze innige droefheid, ons teedergeliefde oudste Kindje ANNETTE, MARIE, BERNARDINE, CONSTANCE, in den jeugdigen leeftijd van bijna *vijf* jaren.

Breda, 18 Julij 1835.

B. J. VAN DEN GOORBERGH.
F. J. A. B. KERSTENS.

Vrienden en Bekenden worden verzocht, dit algemeen be-richt als bijzondere kennisgeving wel te willen aannemen.

AANBESTEDING.

Het Kerkbestuur van de Roomsch Catholijke Gemeente van de Nieuwstraat, te Breda, zal, onder dezelfs nadere approbatie, op Woensdag den 5den Augustus 1835, des morgens ten *elf* ure, in *het Gouden Kruis*, bij DIEUDONNÉE, te Breda, in het openbaar bij inschrijving en opbod Aanbesteden:

Het BOUWEN van eene NIEUWE KERK, *met de Le-vering van alle de daartoe benoodigde Materialen.*

Het Bestek, volgens hetwelk de bovengemelde Aanbesteding zal plaats hebben zal, te rekenen van den 20 Julij 1835, ter lezing liggen te Breda, in het Gouden Kruis, in de Kroon, in de Zwaan en in de koffijhuizen bij *Pijlen*, *Aarigouts*, *Ballaert* en bij *Jonkers*; voorts te Tilburg bij de Wed. *van Rossel*, in den Engel; te Bergen-bosch in het Stads-Koffijhuis bij *Reggers*; te Ruijmbeek bij *P. Vernimmen* en bij *Wouter Knaap*; te Capelle-hem in den Hoornaren bij *van Alphen*; te Werkendam in de Zwaan; te Hardinxveld in de Drie Snoeken; te Giessendam en te Sliedrecht in de Zwaan; te Dordrecht bij de Wed. *Bodier*; te Rhee-dert bij *Schalekamp*; te Bergen op-Zoom bij *de Bruin*; te Rosen-daal bij *Kuijpers* en te Etten in de Zwaan.

Nadere informatien zijn te bekomen bij het Kerkbestuur voor-noemd, terwijl de teekeningen, te rekenen van den 20sten Julij 1835 voornoemd, ter inzage zullen liggen in *het Gouden Kruis*, bij DIEUDONNÉE.

Zegt het voort.

AANBESTEDING.

Burgemeester en Wethouders der stad Breda, zullen, op Donder-dag den 6den Augustus 1835, des middags ten *twaalf* ure, ten Stadhuize aldaar, aan den minstdoenden, volgens in te leveren *gezegelde* billetten van inschrijving, in het openbaar Aanbesteden:

1°. Het VERBOUWEN der HUIZINGE, bestemd tot Kantoor en Woning voor den Ontvanger der Stedelijke Belastingen aan de Ginnekenpoort, wijk B, n°. 136.

2°. Het VERNIEUWEN van den TRAP, leidende naar de Kamer boven de Vleeschhal, in gebruik bij de Broederschap van *St. Joris*.

De Konditien van Aanbesteding, alsmede de beide Teekeningen, liggen dagelijks, uitgenomen op Zon- en Feestdagen, op de gewoone uren ter lezing en bezigtiging op Stads-Secretarij, en nader onder-rigt is te bekomen bij den Stads-Architect A. J. F. CUYPERS.

Breda, den 16. Julij 1835.

Ter ordonnantie van Burgemeester en Wethouders voornoemd,

De Secretaris der Stad,
H. W. SCHAUIKES.

Publieke Verkooping

door het Ministerie van den Notaris L. DE FOUW, Jz., residerende te Goes, op Dingsdag den 28sten Julij 1835, 's avonds om 7 uren, door Majufvrouw de Wed. en Erven ANDRIES CLEMENS, in de stad Goes, in het Logement *de Oude Zaatkeet*, bij CORNELIS DE JONGE, van:

1°. Een WOONHUIS, ERVE, GRUTTERIJ, BOEKWEIT-MOLEN en gevolgen, te Goes, in de Sint Jacobsstraat, wijk D, n°. 211.

De Grutterij en Boekweit-Molen met hetgeen daartoe be-hoort, en de helft der Erve, zullen ook afzonderlijk wor-den geveild.

2°. Een SPEELHOF en HOOITUIN, met fraaijen Koepel, Tuin-huis, Schuurtje en Vijver, gelegen buiten de Oostsingel der stad Goes, wijk D, n°. 274.

Dit laatste is intusschen uit de Hand te Koop en te bevragen bij Mr. J. J. VAN DEINSE, Advokaat te Goes.

*** Bij M. D. SIMONS, Debitant en Kastbeuldraer te Amsterdam-berg is getrokken, op N°. 10102, de kapitale prijs van *f* 1500.

BIJ *BROESE & COMP.*, TE BREDA,

is van de Pers gekomen en wordt bij hunne Correspondenten om verkrijgbaar gesteld:

De Halleysche Komeet,

EN HARE WEDERKOMST IN 1835,

OF

I) De geschiedenis der Komeet; 2) derzelver oorsprong, gedaante en tooisel; 3) het bepalen van de elementen der loopbaan eener Komeet, en bijzonder die van Halley uit de waarnemingen;

GEVOLG VAN EENE

EPHEMERIDE,

berekend door den Heer A. BOUVARD, Lid van het Fransche Insti-tuut en van het Bureau der Longiten; naar het Fransch van G. DE PONTECOULANT, Lid van de Koninklijke Maatschappij van Lon-den, en van de Akademie der Wetenschappen te Berlijn.

Met eene Kaart van de Loopbaan der Komeet.

Prijs 80 Cents.

Omtrent het doel, dat de Schrijver zich met het vervaardigen van dit werkje voorstelde, laat hij zich onder anderen volgenderwijze uit:

"Deze bekoopte beschrijving behoorde voor geheel van de wereld geschreven, als aan de studie der natuurkundige wetenschappen slechts weinige oogenblikken konden worden toegewijd. Door de indrukken, welke deze Komeet bij hare onderscheidene verschijningen verwekt, te herin-neren, door aan te toonen, van welk nut zij tegenwoordig voor de sterrekunde kan zijn, door de opheldering, welke zij ten aanzien van verscheidene nog twijfelachtige punten des wereld-stelsels zal geven, door eindelijk, zoo veel zulks zonder bijstand der algebra mogelijk was, te leeren kennen, hoe men er toe gekomen is, om den terugkeer eener ster te bepalen, welke gedurende vijf-en-zeventig jaar buiten bereik van ons oog is, heb ik voor een oogenblik de nieuwsgierigheid pogen op te wekken, ten voordeele van de natuur-schappelijke kundigheden, welke thans met te veel onverschilligheid misschien door het Publiek behandeld worden."

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.